

Література:

1. Панченко В. Ю. Юридическая помощь личности: Общетеоретический аспект: автореферат кандидата юридических наук 12.00.01, 2004. URL: <https://www.dissercat.com/content/yuridicheskaya-pomoshch-lichnosti-obshcheteoreticheskii-aspekt>

ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ ВІЛ/СНІДУ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

Джужжа О. М.

*доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності
та захисту прав інтелектуальної власності
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Тичина Д. М.

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Поширення ВІЛ/СНІДу – хвороба людської поведінки, тобто між захворюванням і поведінкою існує тісний взаємозв'язок і взаємообумовленість [1].

Отже, при вивченні особи ВІЛ-інфікованого засудженого особливого значення набуває вивчення його способу життя. Дуже важливо дізнатися про його повсякденну поведінку, діяльність у сфері праці та побуту, ставлення до матеріальних і духовних цінностей, інтересах і мотивах поведінки. Важливо приділяти увагу ціннісним орієнтаціям, змістом дозвілля, матеріального забезпечення.

Безумовно, потрібно вивчати індивідуальні особливості засуджених, характер протікання у них захворювання, їх відносини до інших засуджених, поведінку в процесі відбування покарання, займану позицію в середовищі засуджених, спосіб життя, який передував вчиненню злочину.

Вивчаючи особу ВІЛ-інфікованого засудженого, можна з'ясувати причини його злочинної поведінки, особливості, які зумовили її. Відмінні риси дають право говорити не тільки про особу злочинця, засудженого за суспільно небезпечне діяння, а й про особу, яка має важке захворювання ВІЛ-інфекцією, як самостійний і психологічний тип особи [2].

Найбільша кількість ВІЛ-інфікованих у виправних установах – це засуджені у віці від 18 до 38 років, так як в середовищі осіб молодіжного віку, які займаються злочинною діяльністю, найбільш поширені вживання наркотиків, нерозбірливі статеві зв'язки [3].

Викликає побоювання той факт, що певна кількість носіїв вірусу латентна. Про захворювання, як правило, стає відомо в СІЗО, де наявність ВІЛ-інфекції перевіряють всіх підслідних. Результати опитування показують, що 54,5 % засуджених знали про своє захворювання до вчинення злочину, іншим інформація про те, що вони ВІЛ-інфіковані, стала відома після його вчинення. Ця частина засуджених заслуговує на особливу увагу, так як соціально-психологічні дослідження факту виявлення захворювання посилюється перебуванням в місцях позбавлення волі [3].

Слід звернути увагу на те, що більшість засуджених даної категорії відбувають покарання за незаконний обіг наркотиків, а це безпосередньо пов'язано з основним шляхом поширення ВІЛ-інфекції (до 75 % в загальній структурі ВІЛ-інфікованих). У середньому 47 % ВІЛ-інфікованих засуджених регулярно вживали наркотики [2; 3].

Мотивація злочинної поведінки ВІЛ-інфікованих також вельми специфічна. У 35 % осіб даної категорії вона обумовлена впливом ВІЛ-інфекції. Реакція на відторгнення їх від суспільства може бути різною і виражатися в агресивній поведінці та появі бажання помститися. Страх за своє життя і невизначеність в діях ВІЛ-інфікованого часто приводять їх до вчинення злочинів і суїциду.

Насильницькі злочини можуть бути вчинені як щодо інших засуджених, так і персоналу виправних установ. В умовах позбавлення волі, фізичної та психічної ізоляції ВІЛ-інфікованих абсолютно неприпустима провокація (тобто віктимний фактор) як щодо хворих, так і самих хворих (інверсія жертви). Робота адміністрацій виправних установ з такими засудженими повинна бути продуманою, грамотною, спрямованою на соціальну адаптацію хворого.

Вельми показово, що 80 % ВІЛ-інфікованих засуджених вже відбували покарання у вигляді позбавлення волі, багато хто з них провели в виправних установах від 10 до 15 років. З цієї та інших причин в середовищі ВІЛ-інфікованих засуджених виникають угруповання, як правило, негативної спрямованості. Особи, які входять до таких угруповань ВІЛ-інфікованих засуджених, негативно ставляться до вимог

режиму, намагаються використовувати захворювання з метою поліпшення свого становища.

Серед ВІЛ-інфікованих засуджених до 40 % негативно налаштовані стосовно адміністрації виправних установ. Вони незадоволені умовами відбування покарання, постійно вимагають їх поліпшення. У 24 % ВІЛ-інфікованих засуджених часто виникають конфлікти з іншими засудженими; 60 % відчують агресію стосовно оточуючих. Нерідко об'єктом агресії стають родичі та знайомі [1–3].

Як показує практика, адміністрації виправних установ, які виконують покарання у вигляді позбавлення волі, нерідко стикаються з акціями протесту ВІЛ-інфікованих засуджених, які не обмежуються тільки скаргами до прокуратури з нагляду за дотриманням законності в виправних установах, намагаючись домогтися для себе особливих умов утримання – постільного режиму, стовідсоткового звільнення від праці і т. п.

Засуджені часто використовують такий засіб шантажу адміністрації виправних установ, як загроза публічно перерізати собі вени, якщо для них не будуть створені пільгові умови утримання.

Багато ВІЛ-інфікованих відрізняються нервозністю і буйною вдачею. Практиці відомі випадки укусів, що наносяться хворими засудженими представникам адміністрації виправних установ. До таких засуджених часто застосовуються заходи дисциплінарного впливу.

Особа ВІЛ-інфікованого засудженого характеризується наступними кримінологічно значимими рисами:

1. Головним чином, це особи чоловічої статі, які проживають в міській місцевості, у віці від 18 до 30 років.

2. Освітній рівень ВІЛ-інфікованих засуджених низький: лише 4 % з них мають вищу освіту, 33 % – закінчили середню загальноосвітню школу; 26 % – мають середню спеціальну освіту; 8 % – закінчили навчання ще в початковій школі, 21 % – закінчили 5–10 класів середньої загальноосвітньої школи або один курс технікуму чи професійного училища. Це пояснюється тим, що основна маса ВІЛ-інфікованих засуджених – особи молодіжного віку, а також які ведуть анти-громадський спосіб життя.

3. Серед цієї категорії осіб високий рівень рецидиву. Понад 3/4 всіх ВІЛ-інфікованих злочинців раніше вчиняли злочини і притягувалися до кримінальної відповідальності, 2/3 всіх засуджених відбували покарання у вигляді позбавлення волі.

Приблизно 2/3 в структурі злочинів, вчинених ВІЛ-інфікованими, – це злочини проти власності, близько 1/3 – пов'язані з незаконним обігом наркотиків. Цілком закономірний той факт, що під час вчинення злочину 50 % злочинців перебували в стані наркотичного сп'яніння.

5. ВІЛ-інфіковані засуджені можуть становити небезпеку для інших засуджених і персоналу виправних установ. Їм може бути властива

підвищена криміногенність, обумовлена такими факторами, як вживання наркотиків, зміна психіки внаслідок захворювання, усвідомлення безвиході свого становища і неможливість лікування.

Уже згадана категорія засуджених має схильність до порушень як нормативних вимог, так і правил та звичаїв тюремного співтовариства, «злодійських» традицій для максимального пристосування засуджених до навколишнього оточення, досягнення корисливих цілей, приховування результатів своєї протиправної діяльності.

У роботі з ВІЛ-інфікованими засудженими доводиться враховувати труднощі, що виникають при виявленні та розпізнанні їх істинних поглядів, намірів, тому ще більше зростає значення діяльності оперативних співробітників виправних установ, які володіють необхідним потенціалом засобів для виявлення справжніх намірів засуджених.

Запобіжно-профілактичний вплив на поведінку ВІЛ-інфікованих засуджених доцільно всього здійснювати на початковому етапі, тобто до вчинення ними злочину, а також до того як ВІЛ-інфіковані спробували наркотики.

Профілактична робота з особами, схильними до вживання наркотиків, буде виправдана з наступних причин:

- по-перше, вона дозволить проводити випереджаючий вплив на особу до першого прийому наркотиків;

- по-друге, вона дозволить сконцентрувати сили і засоби профілактичного впливу для підвищення їх ефективності, зниження витрат і запобігання їх розпилення.

Досліджувана проблема потребує глибокого осмислення, перш за все з боку органів виконавчої влади, уповноважених забезпечити реалізацію кримінального покарання і організацію третинної профілактики наркоманії.

Здійснюючи індивідуальне запобігання, потрібно виявляти зовнішні насторожуючі ознаки, за якими можна судити про причини злочинів і поведінку засудженого.

Важливий напрям цієї роботи – виявлення осіб, які належать до груп підвищеного ризику зараження ВІЛ-інфекцією, особливо осіб, що вживають наркотики, а також гомосексуалістів і бісексуалів, які ведуть безладне статеве життя, хворих на венеричні хвороби, інфікованих вірусними гепатитами В, С, Д.

З поширенням ВІЛ-інфекції постає питання про розширення, або навіть створення спеціалізованих виправних колоній. Забезпечення для ВІЛ-інфікованих спеціальних умов утримання матиме попереджувальне значення, так як вони будуть не тільки виключати можливість поширення хвороби, а й запобігати вчиненню злочинів, що загрожують здоров'ю хворих у зв'язку з негативним ставленням до них здорових підслідних та засуджених, а також виключати конфлікти між ними.

Нааявність такої специфічної категорії засуджених ставить перед службою виконання покарань, її територіальними виправними установами ряд завдань по їх розміщенню, режиму, матеріально-побутовому, медичному, трудовому забезпеченні, організації виправного впливу на них.

Вельми важливо надавати профілактичний вплив на дану категорію засуджених з метою не допустити вчинення злочинів під час відбування покарання, а також після звільнення.

Висновок. Отож, кримінологічне, правове, соціологічне та психологічне дослідження проблеми дозволить підвищити якість профілактичного і виправного впливу на ВІЛ-інфікованих засуджених, а також запобігти кримінальним проявам з їхнього боку.

Література:

1. Джужа О. М. Запобігання поширенню СНІДу: кримінологічні та кримінально-правові проблеми: автореф. дис... докт. юрид. наук: 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право». Київ, 1996. 42 с.
2. Богатирьов А. І. Злочинність серед засуджених у місцях несвободи: кримінологічна характеристика та запобігання : дис...докт. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право». Ірпінь, 2020. 39 с.
3. СНІД в Україні: статистика. *Фонд Олени Пінчук*. 2019. URL: http://www.antiaids.org/ukr/news/aids_stat.html

О НЕОБХОДИМОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НЕКЛАССИЧЕСКИХ ПРОЦЕДУР В ОБЛАСТИ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ОБРАБОТКИ ДАННЫХ В ПРАВОВОЙ ИНФОРМАТИКЕ И СТАТИСТИКЕ

Джунь И. В.

*доктор физико-математических наук, профессор,
заведующий кафедрой математического моделирования
Международного экономико-гуманитарного университета
имени академика Степана Демьянчука
г. Ровно, Украина*

Необходимость в использовании неклассических методов математической обработки данных возникла впервые в астрометрии и космических исследованиях, которые характеризуются огромными объемами выборок и поэтому, как правило, имеют устойчивый, негауссовый